

ІСТОРІЯ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ

УДК 801.81:398.8(477.83/.86)(091)

Ще одна маловідома постать ранньої фольклористики в Галичині

Роман КИРЧІВ

Доктор філологічних наук, професор,
дійсний член НТШ, провідний науковий співробітник
Інституту народознавства НАН України
79000, м. Львів, проспект Свободи, 4
e-mail: inst@ehtnolog.Lviv.ua

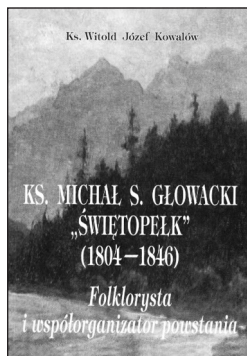
Появі цієї статті про Міхала Гловацького передувало видання монографії польського ксьондза Вітольда Юзефа Коваліва з Острога на Рівненщині, у якій всебічно висвітлено цю загадкову постать. Керуючись тим, що М. Гловацький збирав українські пісні вже із середини 20-х років XIX ст. і в цьому випередив на кілька років фольклористичну діяльність будителів українського національного руху в Галичині – “Руську трійцю”, Р. Кирчів висуває гіпотезу про можливу його співпрацю з І. Вагилевичем. Підставою для цих міркувань стала рукописна збірка фольклорних матеріалів про розбійників з архіву І. Вагилевича, над якою працював учений. У ній поряд із українськими опришківськими піснями є й польські збойницькі пісенні твори, зокрема про славного татарського розбійника Яношіка, а також пастушчі пісні (югасів), записані підгалинською говіркою. На думку вченого, до збирання цих фольклорних матеріалів міг бути причетний М. Гловацький.

Ключові слова: фольклористика, збирання, народна пісня, рукопис, гіпотеза.

Досліджуючи початки народознавства у Галичині до і в час діяльності гуртка Маркіяна Шашкевича (“Руська трійця”), мою увагу привернула згадка варшавського філолога Анджея Кухарського (1795–1862) про те, що під час слов’янознавчих подорожей наприкінці 20-х років XIX ст. він познайомився у Львові в 1829 р. зі збирачем народних пісень Святопулком Гловацьким. У своїй подорожній інформації з цього приводу А. Кухарський зокрема зазначив: “У Львові уділив мені пісень галицького люду пан Святопулк Гловацький, який запопадливо займається їхнім збиранням і з часом має намір їх видати” [8, с. 476].

Ім’я цього збирача згадав також Жегота Паулі у передмові до підготовленого і виданого під його редакцією збірника польських пісень з Галичини. Дякуючи Юзефові гр. Дуніну-Борковському і С. Гловацькому, учений-упорядник зазначив, що уділенням своїх записів народних пісень вони спричинилися до збільшення збірника [13].

Ці згадки вельми зацікавили мене, але не маючи під руками якихось додаткових відомостей про постать С. Гловацького, я змушений був відкласти її спеціальне наукове дослідження. Тому обмежився лише гіпотетичними зауваженнями, що, можливо, діяльність цього збирача в Галичині мала якийсь стосунок до анонсованого у львівському альманасі “Rątnik Narodowy...” за 1827 р. видання

збірника галицьких народних пісень, для якого тут була вже надрукована анонімна ґрунтовна вступна стаття “Про пісні польського і українського люду” [12], автором якої, як з’ясувалося згодом, був видавець “Раїніка...” Людвік Пйонткевіч (1801–1876)¹. Можна припускати також імовірність того, що фольклорні записи С. Гловацького потрапили до виданого 1833 р. у Львові відомого збірника “Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego” Вацлава з Олеська [4, с. 117].

Постать С. Гловацького залишалася для мене загадковою. І ось нещодавно одержую від польського ксьондза Вітольда Юзефа Коваліва монографію про С. Гловацького [10], яка вийшла друком у 1999 р. і в якій дано всебічний

аналіз життєвої та творчої діяльності цієї постаті.

Оскільки збирацька діяльність С. Гловацького поширювалася також на українські терени і дослідницький погляд автора прямо чи посередньо в непоодиноких моментах заторкав й українські реалії, вважаємо доцільним зацікавити змістом цієї праці українських фольклористів і заодно подати до її огляду свої судження та зауваги.

Передусім, справжнє ім’я Гловацького – Міхал, а “Святопулк” (“Świętopełk”) прибране з арсеналу давньослов’янських, данина романтичній моді, якій піддалися, як відомо, й члени “Руської трійці”: М. Шашкевич – “Руслан”, І. Вагилевич – “Далібор”, Я. Головацький – “Ярослав”, Г. Ількевич – “Мирослав” та ін.

М. Гловацький походив із зубожілої польської шляхетської родини. Народився 1804 р. в західній (польській) частині Галичини поблизу Старого Сонча. Його батько був дрібним службовцем. Навчався Міхал у початковій школі, а також у Тарнувській і Львівській гімназіях. Після закінчення гімназії навчався на філософському факультеті Львівського університету та у Львівській латинській духовній семінарії. У 1831 р. став католицьким священником і працював у різних місцях підтатранської долини (на Підгаллю).

Опираючись на відомості першоджерельних матеріалів, автор монографії розповідає про дитинство, юність, нелегкі роки навчання М. Гловацького, характеризує його прагнення до знань, творчості, пізнання свого народу і практичної діяльності на його користь. Демократизм і діяльний патріотизм були головним чином причиною того, що, незважаючи на чесне і самовіддане священниче служіння, М. Гловацький був не на доброму рахунку у костельних зверхників, до кінця життя посідав місця на найнижчих щаблях душпастирської ієрархії.

Із гімназійних років М. Гловацький наполегливо займався самоосвітою, багато читав і вже в той час, а особливо в період університетських студій, приєднався до демократичного й національно-патріотичного руху. Будучи священником, активно співпрацював із таємною організацією, яка підготовлювала повстання проти австрійського поневолення, залучав до нього татранських селян. Спалах заворушень на Підгаллю в лютому 1846 р. зазнав поразки. Ксьондза М. Гловацького схопила поліція і його ув’язнили. У тюрмі він важко захворів і 24 травня 1846 р. помер.

На думку автора дослідження, М. Гловацький був літературно обдарованою людиною, гарячим прихильником романтизму з його зорієнтованістю на

¹ Спеціальне дослідження цієї публікації див. [5].

народність і національність літератури та мистецтва, захоплювався поезією А. Міцкевича і сам пробував писати вірші. Та для нас, і зокрема для фольклористики, найцікавішим є те, що стосується народознавчих зацікавлень М. Гловацького, його мандрівок по польських і українських теренах Галичини та фіксації етнографічних і фольклорних матеріалів. Вони незвичайні й цікаві тим, що належали до перших кроків народознавства в Галичині, вивчення традиційної культури, мови, усної словесності.

У непоодиноких місцях своєї праці автор згадує про записування М. Гловацьким і українського фольклору в Галичині, особливо під час навчання у Львові і мандрівок по Галичині. Автор книги про М. Гловацького цитує спогади Яна Канти Андрусікевича, близького приятеля М. Гловацького, про те, що останній, під час канікул обходив Поділля і збирав руські (українські – Р. К.) пісні, частину яких у нього позичили і надрукували у знаних збірниках [10, с. 105]. Очевидно, публікації були здійснені без згадки імені реального збирача.

Одначе нічого з цих записів українських пісень досі не виявлено. Вважають, що рукописний архів М. Гловацького загинув, начебто він сам його спалив перед повстанням [10, с. 212]. Тому, якщо з його записів польського фольклору поодинокі зразки відомі, особливо ті, рукописи яких збереглися між паперами інших осіб, то жодних слідів українських пісень у його записах не виявлено. “Чи не є якимось парадоксом те, – пише автор дослідження, – що не знаємо сьогодні ні одної української пісні у записах М. Гловацького, який присвятив їхньому збиранню так багато енергії?” [10, с. 106].

Заувагу про “позичку” деякої частини записів народних пісень М. Гловацького “іншими” кс. Вітольд-Юзеф Ковалів екстраполуює, зокрема, на найближчих сучасників, з якими збирач мав і міг мати особисті контакти, особливо під час навчання у Львові, – Вацлава Залеського (Вацлава з Олеська) і Ж. Паулі. Автор книги констатує: “Велика шкода, що однаково Паулі, як і Залеський, не зазначили, котрі пісні удоступнив їм Міхал Гловацький” [10, с. 106].

Проблема наявності у збірниках пісень Вацлава з Олеська і Ж. Паулі записів інших збирачів ще до сьогодні достатньо не вивчена. Але те, що стосовно цього вже сказано в дослідницькій літературі, достатньо переконує, що обидва видавці використали для своїх збірників не тільки власні записи, але й матеріали інших збирачів, у тому числі й українців. Причому без зазначення імен збирачів і паспортизації таких “запозичень”². Ж. Паулі, як згадувалося, тільки у вступі до свого збірника польських галицьких пісень указав на записи М. Гловацького як на одне зі своїх джерел.

На думку автора цитованої праці, М. Гловацький збирав українські пісні вже із середини 20-х років XIX ст. і в цьому випередив на кілька років фольклористичну діяльність будителів українського національного руху в Галичині – “Руську трійцю” [10, с. 106]. Це дуже доречний із фактологічного й методологічного погляду штрих до опрацювання контексту української та польської присутності на початковому етапі народознавчих досліджень у Галичині. Але тут треба враховувати, що з українського боку “Руська трійця” вже мала попередників. Зоріан Доленга-Ходаковський (1784–1825), побувавши на початку 1818 р. в Перемишлі і ознайомившись із народнопросвітніми заходами тутешнього Товариства українських священиків, писав у листі до краківського професора Самуеля Бандтке від 20 травня 1818 р., що учасники цього гуртка

² Про це мовиться у працях різних авторів, зокрема в дослідженнях Михайла Возняка. Див. [1].

мають намір “збирати стародавні співи в цих околицях” [9, с. 208], тобто на Перемишльщині.

Відомо, що ще перед “Руською трійцею” у другому і третьому десятиріччях ХІХ ст. українські пісні та інші твори усної народної словесності збирали греко-католицькі священники Степан Петрушевич (1779–1859), Кирило Блонський (1802–1852), Йосиф Левицький (1801–1860), Йосиф Лозинський (1807–1889), що у Львівському альманасі-календарі “*Pielgrzym Lwowski*” за 1823 р. український галицький історик Денис Зубрицький (1777–1862) надрукував статтю про народні пісні і подав два зразки українських пісень [14, с. 49–50].

У парадигмі реалій ранньої фольклористики в Галичині не можна залишити поза увагою і згадану публікацію статті Людвіка Пйонткевича “Про пісні польського і українського люду” 1827 р. у Львові з повідомленням про наступний друк збірника пісень. Але видання “*Raṯnika Narodowego...*” припинилося на першому випуску, і цьому проекту не судилося збутися.

Можливо, що саме тут, у цьому збірнику, мали бути використані і записи М. Гловацького. Тим більше можливо, що за своїми демократичними суспільно-політичними настроями і романтичними літературно-естетичними уподобаннями М. Гловацький не міг у Львові не зблизитися з діячем із переконаннями і зацікавленнями – Л. Пйонткевичем. До речі, Л. Пйонткевича за політичну діяльність у 1821 р. було депортовано із Варшави. Опинившись у Львові, хоч і перебував під пильним наглядом австрійської поліції, Л. Пйонткевич намагався активізувати тут суспільно-політичний рух і збагатити романтичними тенденціями культурну атмосферу, яка в Галичині була під майже цілковитим впливом класицизму і просвітництва. Він гуртував коло себе демократично і патріотично настроєну молодь і одним із заходів для цього була спроба організації нового часопису, що закінчилося виданням лише першої книжки “*Raṯnika Narodowego...*”. Несприйняття цього видання в “елітарних” літературно-наукових колах тогочасного Львова знайшло вираз у негативній рецензії на нього в місцевій газеті “*Rozmaitości*” [11, с. 208–212]. Але прихильники романтичних літературно-мистецьких тенденцій і народності не могли залишитися байдужими до видання Л. Пйонткевича, зокрема до талановито написаної новаторської його статті про народні пісні. Гадаємо, що і М. Гловацький, який у той час перебував у Львові (від 1824 р. навчався в університеті і в духовній латинській семінарії) просто не міг залишитися поза колом цієї молоді, яку зібрав коло себе Л. Пйонткевич і яку залучав до активної народознавчої та фольклористичної збирацької роботи.

У кількох місцях своєї праці кс. Вітольд-Юзеф Ковалів згадує про часову співвідносність і типологічну дотичність фольклористичної діяльності М. Гловацького з українськими народознавчими аспіраціями в Галичині, зокрема “Руською трійці”. Особливо цікава й інтригуюча з цього погляду його констатація наявності у рукописному фонді І. Вагилевича Відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка НАН України автографа М. Гловацького [10, с. 8, 106, 229]. Вказаний дослідником рукопис – це 12 листків зошитового формату густо списаних чорним чорнилом з обох боків, причому кожна сторінка має по два стовпчики запису [7]. Дванадцятий листок зберігся лише частково, на його звороті – фрагмент запису тією ж рукою і заголовок рукопису, що написав І. Вагилевич: “*Kazki, Niebylice, Przysłowia, Zwyczajе і Obyczaje*”.

Так-от, текст рукопису містить описи народних звичаїв, повір'їв, записи прислів'їв, загадок і народних оповідань. Переважна більшість текстів польською мовою, але є й україномовними латинськими літерами. Записи не паспортизовані. Їхня мова дає підставу вважати, що походять вони з польсько-українського культурного помежів'я.

Основне місце в рукописі займають оповідання: "Prządki. Bajka" (арк. 1/зв.-2), "Pan sługa na wojażu" (арк. 2/зв.-3/зв.), "Wilk zdradzony" (арк. 3/зв.-4/зв.), "Upiór" (арк. 5-5/зв.), "Jaś Popeluch" (арк. 5/зв.-8), "Cygan" (арк. 8-9/зв.), оповідання українською мовою "Ніпуруй Іван" (арк. 10-11/зв.), і фрагмент українського оповідання "Надка" (арк. 11/зв.) – про цигана, який наймається на роботу в господаря.

Перша сторінка рукопису заповнена записами прислів'їв, приказок, відомостями про народні звичаї. Записи паремій і описи звичаїв є і в інших місцях рукопису – між оповіданнями. І тут бачимо українські зразки. Приміром: "А всі воли поздыхали, тільки ярма позістали" (арк. 4/зв.).

Таким чином, якщо українських пісень у записах М. Гловацького досі не ідентифіковано, то щодо української фольклорної прози такий прецедент наявний. Сюди належить і виявлений у Краківському архіві Ж. Паулі запис М. Гловацького української народної казки "Зміюва дочка" [10, с. 106].

Усі ці тексти заслуговують на увагу польських і українських фольклористів. Вони можуть щось додати до варіантної парадигми зафіксованих сюжетів народних оповідань, зразків паремій і звичаєвих традицій. Тому вже саме собою дослідницьке звернення до цих рукописів є предметним. Тим більше, що досі анонімні рукописи дослідник збагачує атрибуцією їхнього авторства. Стверджується, що ці записи зробив М. Гловацький.

Щоправда, обґрунтування цього важливого твердження варто було представити в монографії дещо докладніше. Знаючи інші рукописні матеріали М. Гловацького, дослідник, очевидно, небезпідставно помітив його руку і в манускрипті, що зберігся у фонді І. Вагилевича. Це простежується і в зіставленні рукопису з факсиміле зразків автографів М. Гловацького, поданих у книжці Кс. Вітольда-Юзефа Коваліва. Хоч є і розбіжності, які конче треба пояснити належним графологічним аналізом. Звичайною констатацією тут не обійтись. І це варто зробити, може, й спеціально – як для безсумнівного встановлення авторства М. Гловацького, народознавчих записів якого, як зазначалося, виявлено досі дуже мало, так і для атрибуції безіменного рукопису у фонді І. Вагилевича.

До речі, яким чином рукопис М. Гловацького міг потрапити між папери І. Вагилевича? Це ще одне питання, над яким варто застановитися. Тим більше з огляду на конкретну реалію контакту польського діяча з одним із головних представників "Руської трійці". Отож, ідеться про поглиблене вивчення контексту українського руху в Галичині 20–30-х років XIX ст. з суспільно-культурним середовищем того часу, зокрема польським.

Можливо, що рукопис одержав І. Вагилевич за чийогось посередництва, скажімо, близького приятеля М. Гловацького і доброго знайомого в колі "Руської трійці" Ж. Паулі. А можливі також і особисте знайомство та якісь ділові зв'язки М. Гловацького з І. Вагилевичем.

Кс. Вітольд-Юзеф Ковалів виділяє у наративі свого дослідження питання: "Чи Міхал Гловацький був відомий "Руській трійці?" (с. 107) і константує, що "трійка українських будителів, будучи вихованцями Львівської греко-

католицької духовної семінарії і студентами філософії та теології Львівського університету, “дихали тою самою, що й Міхал Гловацький, атмосферою, навчалися і розвивалися самодіяльно на тій самій літературі (нерідко таємній), джерелом якої був Оссоленіум (бібліотека у Львові – Р. К.). Єднало їх ще щось більше: зацікавлення тою самою землею, історією і фольклором України. Чи при цьому були знайомі особисто?” [10, с. 107].

Розвиваючи це міркування, продовжує: “Хоча джерела мовчать стосовно цієї теми, є дуже правдоподібним, що в 1830 році Міхал Гловацький зіткнувся принаймі з двома членами “Руської трійці”. Академічний рік 1829/30 є для М. Гловацького останнім роком студій у Львові – закінчує тут третій рік теології. Для двох русинів (українців – Р. К.) – молодших від нього на 7 років – є це щойно початок студій. Іван Вагилевич є на другому році філософії, прийнятим безпосередньо після навчання в Станіславській гімназії, а Маркіян Шашкевич щойно починає перший рік філософії.

Міхал Гловацький і “Руська трійця” мали спільних приятелів і знайомих – були це між іншими Ян Православ Коубек, Ян Коллар, Павел Йозеф Шафарик, Вацлав Александер Мацейовський, а перед усім Жегота Паулі. Той Ж. Паулі був також зв’язковим між “Руською трійцею” і Августиним Бельовським, Вінцентієм Полем і Люціаном Семенським. Всі вони зустрічалися у “Львівському літературному салоні” в помешканні Августина Висоцького на вулиці Галицькій” [10, с. 107–108].

Дослідник вказує і на можливість залучення інших фактів на користь ймовірності особистого знайомства М. Гловацького з “Руською трійцею”, у тому числі й наявність серед рукописів І. Вагилевича автографа польського збирача [10, с. 108].

Із біографічних відомостей І. Вагилевича знаємо, що він був чи не найбільше з усіх членів “Руської трійці” наближений до молодих польських культурних діячів Львова. І справді особливо на ґрунті народознавчих аспірацій його увагу не могла не привернути неординарна з цього погляду постать молодого поляка, який уже був відомий своїми мандрівками по Галичині, у тому числі й по українському Поділлі та, як зауважив А. Кухарський під час перебування у Львові в 1829 р., “запопадливим збиранням народних пісень”. Поза увагою І. Вагилевича, який прийшов до Львова вже з практичною заангажованістю в справу збирання народних пісень, не могло залишитися і згадане твердження А. Кухарського про незвичайний для того часу намір М. Гловацького видати свій збірник пісень.

Важливим чинником гіпотетичного особистого зближення І. Вагилевича з М. Гловацьким могли бути спільні романтичні літературно-естетичні захоплення, демократичні світоглядні тенденції та прихильність до радикальних зрушень у суспільному розвитку.

Я. Головацький зазначив, що вже на початку існування Шашкевичевого гуртка І. Вагилевич вимагав поєднувати народознавчу роботу з суспільно-освітньою – пробудженням самосвідомості у простолюддя [2, с. 22–23]. Він виявив невдоволення суто народознавчими результатами першої подорожі Я. Головацького по Галичині в 1833 р. [2, с. 23]. У збереженій рукописній версії цього моменту у спогадах Я. Головацького недвозначно наголошено: “Один только Вагилевич недоволен был, он называл недостаточною мою миссию, замечая, что нужно было народ возбуждать к самосознанию и готовить к вероятному подготовляющемуся восстанию” [3].

Наводимо цей момент із виразу настроїв молодого І. Вагилевича як паралель до тієї світоглядної позиції, яку представляв ксьондз М. Гловацький як майбутній “співорганізатор повстання” на Підгаллю в 1846 р.

Можливо, що І. Вагилевич підтримував зв’язки з М. Гловацьким і після виїзду його зі Львова. Можливо, це пояснює походження записів польського збирача та інших матеріалів, використаних у дослідженнях українського вченого. Особливо цікавою з цього погляду є збірка фольклорних матеріалів, які підготував І. Вагилевич для праці про розбійників, озаглавленої “*Życie rozbójnicze (zbojnicze)*” [6], де поряд з українськими піснями про опришків є й польські, підгаллянською говіркою, збойницькі, зокрема про славного татранського розбійника Яношіка, а також пастуші пісні (югасів): “*Piękna tyś to piękna ta zbojecka sława*”, “*Mali chłopcy, mali, kiej się na zboj brali*”, “*Juhasy, juhasy, coście owcy paśli*”, “*Podgalskie dziwecki, hej jako sarnecki...*” та ін.

Підгаллянський колорит мають і тексти збірочки польських народних колядок у рукописному фонді І. Вагилевича, яку використовував український учений для дослідження про давній слов’янський “Празник Коляда” [4, с. 157–158].

Зіставлення текстів цих пісень із друкованими джерелами, зокрема зі згадуваним збірником польських пісень Ж. Паулі, не виявляє їхнього походження з цих джерел у списках І. Вагилевича. Немає відомостей про перебування останнього на Підгаллю, а отже, й можливість його власноручних записів цих пісень. Ці записи належать комусь іншому. Підгалля було головним тереном збирацької народознавчої роботи М. Гловацького, а тому й має підстави ймовірність стосунку останнього до цих текстів.

Щоправда, у матеріалах І. Вагилевича – друкованих і рукописних, його епістолярії ніде не зустрічаємо згадки про М. Гловацького. Вочевидь, українському вченому було відомим опальне становище польського священика і, врешті, його трагічний кінець у 1846 р., тому й не міг нехтувати певними заходами обережності. Знав-бо з досвіду багатьох своїх сучасників, що могло спіткати його за зв’язки з політично неблагонадійною особою, яка тим більше відкрито виступила супроти тодішнього режиму.

Можна думати, що й згадуване пошкодження останнього (12-го) листка рукопису М. Гловацького – не випадковість. Наприкінці його могло значитися ім’я збирача і паспортизація записів, а тому в результаті запобіжної профілактики свого рукописного архіву І. Вагилевич віддер це місце і на звороті залишка листка вважав за потрібне дописати лише означення змісту рукопису.

Звісно, усе це поки що гіпотези, побудовані на припущеннях і домислі. Але наведені автором монографії судження, їхня аргументація, логіка й інші відомості роблять конструкцію версії про зв’язки М. Гловацького з “Руською трійцею”, зокрема з І. Вагилевичем, можливою, вірогідною. У всякому разі такою, що дає підстави для продовження дослідницького пошуку і має заманливу реальну перспективу.

Це був би ще один предметний момент недостатньо дослідженої досі проблеми зв’язків “Руської трійці” з польськими сучасниками в Галичині. І ширше: контексту з польським суспільно-культурним рухом 20–30-х років XIX ст.

Є очевидним факт, що й народознавчі дослідження того часу в Галичині – фольклористичну й етнографічну збирацьку роботу – не можна категорично розмежовувати, ділити на українську і польську. Вже сьогодні маємо достат-

ньо доказів, що ця робота з українського і польського боків часто була тісно пов'язаною та взаємно доповнювалася, себто була на загал доцільною і продуктивною. Її результатом були не тільки такі знамениті явища, як збірники пісень Вацлава з Олеська і Ж. Паулі, а й низка інших фактів. У тому числі й діяльність на цьому полі згаданих Л. Пйонткевича і М. Гловацького.

Хоча про останнього вже маємо сьогодні поважну монографію, все ж не можна сказати що його постать, зокрема народознавчий доробок, уже достатньо висвітлені й осмислені. Потрібне продовження дослідницької праці в архівних джерелах і стосовно М. Гловацького, і тим більше Л. Пйонткевича та інших особистостей того часу в Галичині – як поляків, так і українців, про причетність яких до народознавчих зацікавлень маємо лише згадки, натяки або й нічого не знаємо. Скажімо народознавчі пошуки Д. Зубрицького ледве чи вичерпуються лише згаданою публікацією про народні пісні в 1823 р. і статтею про традиційні господарські прогнози у “*Państwiku Narodowym*” за 1827 р.

Монографія ксьондза Вітольда-Юзефа Коваліва про М. Гловацького – переконливий приклад наукової результативності та продуктивності цілеспрямованого дослідницького пошуку, заглиблення у предмет і вдумливого аналітичного осмислення його специфіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Возняк М.* У століття “Зорі” Маркіяна Шашкевича (1834–1934) : Нові розшуки про діяльність його гуртка. Ч. 1–2. / Михайло Возняк. – Львів, 1935–1936.
2. *Головацький Я.* Воспоминание о Маркіяне Шашкевиче и Иване Вагилевиче / Я. Головацький // Літературний збірник. – Львов, 1885. – Вып. 1/3.
3. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Відділ рукописів. – Фонд Я. Головацького. – № 104. – Од. зб. 128. – Арк. IX/зв. (Підкреслення наше – Р. К.).
4. *Кирчів Р.* Етнографічно-фольклористична діяльність “Руської трійці” / Р. Кирчів. – Київ : Наукова думка, 1990.
5. *Кирчів Р.* Одна з ранніх фольклористичних праць Галичини / Р. Кирчів // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. – Т. 230. Праці секції етнографії та фольклористики. – Львів, 1995. – С. 367–384.
6. Львівська національна наукова бібліотека імені Василя Стефаника НАН України. – Відділ рукописів. – Фонд І. Вагилевича. – № 19. – Спр. 50. – Арк. 1–32.
7. Львівська національна наукова бібліотека імені Василя Стефаника НАН України. – Відділ рукописів. – Фонд І. Вагилевича. – № 19. – Спр. 46. – Пап. 13. – Арк. 1–12.
8. *Францев В.* Польское славяноведение конца XVIII в. – первой четверти XIX ст. / В. Францев. – Прага, 1906.
9. *Dolega Chodakowski Z.* O sławiańszczyźnie przed Chrześcijaństwem. Oraz inne pisma i listy / Z. Dolega Chodakowski. – Warszawa, 1967.
10. *Ks. Witold Józef Kowalów.* Ks. Michał S. Głowacki “Świętopęłk” (1804–1846). Folklorysta i współorganizator powstania / Witold Józef Kowalów. – Biały Dunajec–Ostróg, 1999. – 256 s.
11. *Maciej z Halicza.* Literatura krajowa / Maciej z Halicza // *Rozmaitości* (Lwów). – 1827. – № 25.
12. О піснях люду польского і русkiego // *Państwiku Narodowy*. – Lwów, 1827. – S. 90–128.
13. *Pauli Ż.* Pieśni ludu polskiego w Galicyi / Ż. Pauli. – Lwów, 1838. – Przedmowa (друга нелічана сторінка).
14. *Zubrzycki D.* O śpiewach ludu pospolitego / D. Zubrzycki // *Pielgrzym Lwowski*. – Lwów, 1823.

One or More Little Known Personality in Early Folkloristics in Halychyna

Roman KYRCHIV

The present article on Michał Głowacki was preceded by the publication of a monograph of the Polish priest Józef Witold Kowaliw from Ostrih in Rivne region, which multilaterally describes this mysterious figure. In view of the fact that M. Głowacki had been recording Ukrainian songs since mid-1820s and in this by a few years forestalled the folkloristic activity of the awakeners of the Ukrainian national movement in Halychyna – “Rus’ka triytsia”, R. Kyrchiv suggests a hypothesis about his possible cooperation with I. Vahylevych. In drawing his opinion the author relies on a manuscript collection of folklore materials on robbers from I. Vahylevych’s archive. Along with the Ukrainian opryshky songs, it contained Polish robber songs, in particular about a famous robber from the Tatras Janosik, as well as shepherd songs (of jugases) recorded in a Podhale vernacular. The scholar believes that M. Głowacki could have contributed to recording of these folklore materials.

Key words: folkloristics, recording, folk song, manuscript, hypothesis.

Еще одна малоизвестная фигура ранней фольклористики в Галиции

Роман КЫРЧИВ

Появлению этой статьи о Михаиле Гловацком предшествовало издание монографии польского священника Витольда Юзефа Кузнецова из Острога Ровенской области, в которой эта загадочная фигура получила всестороннее освещение. Руководствуясь тем, что М. Гловацкий собирал украинские песни начиная уже с середины 20-х годов XIX в. и тем самым опередил на несколько лет фольклористическую деятельность “Русской троицы”, Р. Кырчив выдвигает гипотезу о возможности его сотрудничества с И. Вагилевичем. Основанием для этих рассуждений послужил рукописный сборник фольклорных материалов о разбойниках из архива И. Вагилевича, над которым работал ученый. В нем наряду с украинскими опрышкивскими песнями представлены польские разбойничьи песни, в частности о славном татранском разбойнике Яношике, а также пастушьи песни (югасов), записанные на подгальянском диалекте. По мнению ученого, к сбору этих фольклорных материалов мог быть причастен М. Гловацкий.

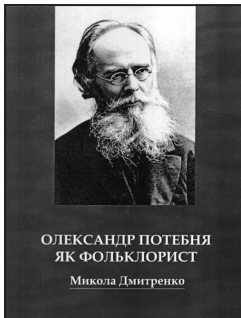
Ключевые слова: фольклористика, собрание, народная песня, рукопись, гипотеза.

Стаття надійшла до редколегії 12.10.2011

Прийнята до друку 26.11.2011

Нові книги

Дмитренко М. Олександр Потебня як фольклорист: монографія. – К.: Видавництво “Сталь”, 2012. – 536 с.

У монографії досліджено фольклористичну спадщину видатного українського вченого – мовознавця, фольклориста, літературознавця, філософа, засновника психологічної школи у філології Олександра Опанасовича Потебні (1835–1891). У першому розділі розглянуто постать ученого і його фольклористичні праці в біографічному, збирацькому та методологічному аспектах. Другу частину присвячено характеристичні наукових поглядів О. Потебні як представника психологічної школи у фольклористиці. У третьому розділі проаналізовано теорію художнього образу і фольклорного символу. У додатку вміщено збірку українських народних пісень у записах О. Потебні, куди увійшли обрядові пісні та ігри, родинно-побутові, суспільно-побутові, жаргівливі, дитячі пісенні зразки і твори літературного походження. Монографія містить коментарі, перелік умовних скорочень, список використаної літератури та джерел, іменний покажчик.